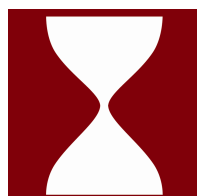

**Sprawozdanie z działalności
Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”
w roku 2010**

Opis zrealizowanych projektów

**Ośrodek
Pamięć i Przyszłość**
www.pamieciprzyszosc.pl

Spis treści

1. Wystawa „Solidarny Wrocław”	3
2. Program dokumentacyjny	7
3. Prace nad programem Muzeum Ziemi Zachodnich	9
4. Kwartalnik „Pamięć i Przyszłość”	10
5. Projekty dotyczące postaci kardynała Bolesława Kominka	11
6. Wystawa „Tramwaj Wolności”	13
7. Konkurs „Świadectwa historyczne”	13
8. Historyczne gry miejskie.....	14
9. Publikacja z konspektami lekcji „Historia powojenna Dolnego Śląska”	14
10. „Pociąg do historii”	15
11. „Rzeka–Miasto–Ludzie”	16
12. Program stypendialny	16
13. Konferencja „Nazwa dokumentem przeszłości regionu. Z problematyki onomastyki śląskiej”	16
14. Inne projekty zrealizowane we współpracy z partnerami zewnętrznymi.....	16
15. Aneks nr 1 – Kalendarium.....	18
16. Aneks nr 2 – Publikacje pracowników	21

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” realizuje zadania w zakresie promocji, dokumentowania i upowszechniania wiedzy o powojennej historii Wrocławia i Dolnego Śląska oraz ziemiach zachodnich.

W 2010 roku przypadła 30. rocznica powstania „Solidarności”, wielkiego ruchu, który przyczynił się do historycznych przemian politycznych i społecznych oraz upadku dyktatury komunistycznej w naszej części Europy. Wrocław był dla „Solidarności” miejscem szczególnym jako jeden z jej najsilniejszych ośrodków, ale też miejsce tworzenia się oryginalnych i znaczących nurtów wielobarwnej opozycji demokratycznej. Równocześnie „Solidarność” to wielkie doświadczenie, które istotnie wpłynęło na współczesną tożsamość miasta i regionu.

Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” był jedną z instytucji odpowiedzialnych za organizację obchodów rocznicowych. Stąd szereg działań Ośrodka w minionym roku powiązanych było merytorycznie z tematyką dotyczącą dziejów „Solidarności” oraz opozycji demokratycznej lat '80 we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku. W tym zakresie najważniejszym, wiodącym przedsięwzięciem była wystawa czasowa „Solidarny Wrocław”, którą obejrzało ponad 52000 zwiedzających. Ponadto rocznicowa tematyka została włączona w zakres realizacji innych stałych i czasowych projektów Ośrodka – zarówno programu dokumentacyjnego, jak też projektów edukacyjnych czy prac redakcji kwartalnika „Pamięć i Przyszłość”.

Opisane niżej projekty i zadania zostały zrealizowane zgodnie z założeniami przyjętymi w planie pracy na 2010 rok. Łącznie w całym roku zorganizowano kilkadziesiąt projektów, ponadto szereg wydarzeń publicznych (kalendarium wydarzeń zawiera **aneks nr 1**). Przedsięwzięcia Ośrodka wielokrotnie były też przedmiotem zainteresowania środków masowego przekazu oraz szerokiej publiczności.

1. Wystawa „Solidarny Wrocław”

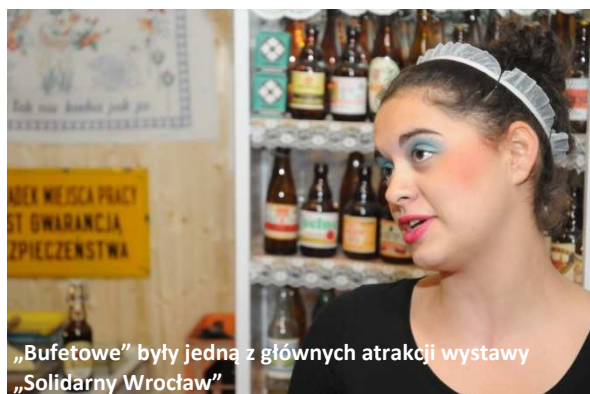
Najważniejszym projektem realizowanym w roku 2010 była wystawa „Solidarny Wrocław”, zorganizowana przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” na zlecenie miasta Wrocławia. Ekspozycja ta była jednym z głównych punktów wrocławskich obchodów 30. rocznicy powstania NSZZ

Wystawę odwiedziło ponad 52 tys. zwiedzających

„Solidarność”. Przedstawiała historię „Solidarności” i opozycji demokratycznej lat '80 (z perspektywy wrocławskiej) uzupełnioną o prezentację realiów życia codziennego i charakteru represji komunistycznych wobec społeczeństwa.

Ekspozycja mieściła się w hali wystawienniczej o powierzchni 1000 m², ulokowanej przy pl. Społecznym. W ciągu trzech miesięcy (27.08–28.11.2010 r.) odwiedziło ją 52262 zwiedzających, co lokuje „Solidarny Wrocław” pośród najbardziej popularnych wystaw czasowych zrealizowanych w ostatnich latach we Wrocławiu.

Ekspozycja zaprojektowana została z myślą o szerokim kręgu odbiorców. Przy jej realizacji sięgnięto do najnowszych trendów w wystawiennictwie: zarówno w zakresie wykorzystania technik multimedialnych, jak też wprowadzenia rozmaitych elementów wymagających interakcji odbiorcy. Szczególnym *novum* był pomysł wprowadzenia gry aktorskiej

jako integralnego elementu przestrzeni ekspozycyjnej.

Oddziaływająca na widza scenografia wystawy, stworzona przez Marka Stanielewicza, stanowiła konwencjonalną rekonstrukcję wrocławskiej ulicy z lat '80. Główną osią przestrzeni była brukowana ulica, wokół której zorganizowano szereg miejsc – takich jak: kino, zakład pracy, sala sądowa, więzienie, mieszkanie, galeria, i wiele innych. Sale te stanowiły punkt wyjścia do prezentacji materiałów i narracji wystawy. Większość przestrzeni ekspozycji tworzyły elementy scenograficzne, w które umiejętnie wkomponowane zostały oryginalne eksponaty, przedruki dokumentów, plakatów, ulotek a także prezentacje multimedialne, filmy, efekty dźwiękowe oraz wizualne. Na prezentowany materiał złożyło się ponad 1500 zdjęć i obiektów ikonograficznych, wiele oryginalnych eksponatów oraz kilkanaście materiałów audiowizualnych. Prezentowane obiekty pochodziły ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Instytutu Pamięci

Narodowej Oddziału we Wrocławiu, Warszawie, Szczecinie, Gdańsku, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Archiwum „Solidarności Walczącej”, wielu agencji fotograficznych w tym NAF Dementi oraz od osób prywatnych w tym wybitnych fotografików np. Erazma Ciołka, Mieczysława Michalaka, Marka Kocha a także ze zbiorów własnych Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”. Ponadto w wyniku dużego odzewu społecznego na akcję zbiórkową poprzedzającą wystawę zgromadzono i zaprezentowano

kilka tysięcy pamiątek, czasopism, książek, znaczków itp. a także przedmiotów pochodzących z omawianego okresu oraz ich replik.

W skład ekspozycji weszła również niewielka sala kinowa – kino „Wolność” – w której prezentowany był film, zrealizowany w technice 3D specjalnie na potrzeby wystawy, będący zarazem pierwszym punktem zwiedzania. Obraz ten („Zadyma miłości”) wyreżyserowany przez Krzysztofa Pulkowskiego przedstawia historię pary młodych ludzi działających w opozycji. Ponadto podczas wystawy prezentowano film dokumentalny „Solidarny Wrocław” zrealizowany na potrzeby ekspozycji (reż. Mirosław Jasiński). Materiał, który powstał przy współpracy z Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku, prezentował wypowiedzi czołowych działaczy wrocławskiej opozycji. Film miał także swoją premierę na antenie wrocławskiego oddziału TVP.

Wystawie towarzyszyły wydawnictwa: książka „Solidarny Wrocław” – swoisty przewodnik, będący zarazem kompendium wiedzy na temat lat '80 we Wrocławiu, mapka ekspozycji wskazująca ciekawsze miejsca, motywy i eksponaty, na które warto zwrócić uwagę oraz karta edukacyjna wręczana uczniom, dzięki której mogli aktywnie zwiedzać wystawę (wykonując zadania i odpowiadając na pytania w niej zawarte). Dla dzieci i młodzieży szkolnej przygotowana była poza tym specjalna oferta zwiedzania. W godzinach od 9.00 do 14.00 w ciągu tygodnia zorganizowane grupy szkolne, które zarezerwowały w biurze wystawowym swoją wizytę ekspozycję pod opieką przewodnika zwiedzały bezpłatnie.

Przygotowano ponadto oficjalny serwis internetowy wystawy www.solidarnywroclaw.pl, który po zamknięciu wystawy został uzupełniony o funkcję wirtualnego zwiedzania. W ramach działań promocyjnych zrealizowano także kampanię outdoor, kampanię w portalu Facebook, akcję medialną, akcję promocyjną skierowaną do placówek oświatowych, przygotowano trzy numery gazetki promocyjnej rozdawanej mieszkańcom oraz przeprowadzono wiele innych działań. Wystawa zyskała dzięki temu spore zainteresowanie mediów oraz publiczności. Na temat wystawy powstał m.in. specjalny odcinek polsko-niemieckiego programu „Kowalski i Schmidt”. Informacje o „Solidarny Wrocławiu” pojawiły się zarówno w mediach lokalnych jak i ogólnopolskich.

Na otwarciu wystawy, które miało miejsce 27 sierpnia 2010 roku, przybyli goście z zagranicy (m.in. Aleksander Milinkiewicz, Andżelika Borys); przedstawiciele lokalnych władz, Kościoła (m.in. kard. Henryk Gulbinowicz) oraz czołowi działacze opozycji dolnośląskiej (m.in. Władysław Frasyniuk, Józef Pionior, Kornel Morawiecki, Tomasz Surowiec). Otwarcia dokonali prezydent Wrocławia Rafał

Dalajlama na wystawie „Solidarny Wrocław”

Dutkiewicz oraz przewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Kazimierz Kimso. W ciągu trzech miesięcy obejrzało ją 52262 osób, w tym goście specjalni – m.in. duchowy przywódca Tybetańczyków Dalajlama XIV, przewodniczący Parlamentu Europejskiego Jerzy Buzek i wielu innych. Przestrzeń wystawy stanowiła również miejsce, w którym odbywały się wydarzenia kulturalne oraz spotkania.

W ramach wystawy realizowano również wiele projektów towarzyszących, w tym projektów powiązanych z innymi zadaniami Ośrodka. Były to między innymi:

– wieczory filmowe w kinie „Wolność” – w weekendy, po zamknięciu wystawy prezentowane były filmy fabularne i dokumentne dotyczące zarówno działalności opozycyjnej lat '80, jak i życia codziennego (m.in. cykl etiud „Solidarność, Solidarność”, „Miś” czy „Uciezka z kina Wolność”);

– gra fabularna „Solidarny Wrocław” rozegrana na terenie wystawy (więcej informacji o grze w odrębnym rozdziale);

– konkurs plastyczny „30 lat Solidarności” skierowany do dzieci z pierwszych trzech klas szkoły podstawowej. Uczniowie mieli za zadanie stworzyć plakat, na którym przedstawią co dla nich oznacza NSZZ „Solidarność” i jej działalność. Wszystkie

Gra fabularna „Solidarny Wrocław”

nadesłane prace zostały zaprezentowane na wystawie „Solidarny Wrocław”;

– debata „Solidarność: Reaktywacja; fizyka – metafizyka, teologia – prakseologia”, która odbyła się w ramach projektu „Wrocław 80/97/2010” 5 listopada 2010 r. na terenie wystawy (więcej informacji o debacie w odrębnym rozdziale);

– strona internetowa PRW Historia – portal historyczny, stworzony we współpracy z Radiem Wrocław, poświęcony latom '80 we Wrocławiu, zawierający m. in. informacje, artykuły, dokumentalne zdjęcia, nagrania itp.;

– książka „Na drodze do Solidarności. Wrocław w walce o demokrację i niepodległość 1976–1980” autorstwa Leszka Ziątkowskiego, której nakład trafił do wrocławskich bibliotek. Książka wydana została we współpracy z wydawnictwem Profil.

Sponsorzy i partnerzy:

2. Program dokumentacyjny

Ośrodek kontynuował zadania związane z programem dokumentacyjnym („Świadkowie Historii”), w ramach którego oprócz rejestracji i archiwizacji świadectw tworzone są również zasoby zdjęć i pamiątek. Poczynione zostały również działania rzecz przygotowania prac Centrum Dokumentacyjnego Ośrodka, mieszczącego się przy ul. Piaskowej 13 we Wrocławiu.

W roku sprawozdawczym:

- pozyskano kolejne 82 świadectwa w ramach projektów dokumentacyjnych oraz w ramach bieżącej pracy z osobami, które samodzielnie zgłaszają się do Ośrodka. Wśród zebranych relacji dominują wywiady z osobami działającymi w organizacjach opozycyjnych lat '80 takimi jak np. Stanisław Bereś, Jarosław Broda, Rafał Bubnicki, ks. Andrzej Dziełak, Rafał Eysymontt, Aleksander Gleichgewicht, Piotr Maciejewski, Paweł Skrzywanek, Tomasz Surowiec;
- zrealizowano program zbierania relacji wśród mniejszości greckiej i macedońskiej na Dolnym Śląsku; ;
- w ramach projektu współrealizowanego z Centrum Informacji i Rozwoju Społecznego na rzecz były żołnierzy Armii Krajowej (o projekcie więcej w rozdziale III) przeprowadzono cztery szkolenia przygotowujące studentów do zbierania wywiadów metodą oral history, pozyskano również uzyskane przez nich relacje;
- archiwum Sybiraków (ponad 60 relacji) zostało w całości zeskanowane i udostępnione poprzez umieszczenie wchodzących w jego skład wspomnień na stronie internetowej Ośrodka. Z bazy tej m.in. korzystają od dwóch edycji uczestnicy (dzieci i młodzież szkolna) konkursu „Losy Polaków na Wschodzie w latach 1939–1956” organizowanego przez Dolnośląskie Kuratorium Oświaty;
- w związku z organizacją wystawy „Solidarny Wrocław” pozyskano zbiory dotyczące „Solidarności” oraz lat '80 XX w. – fotografie (oryginalne odbitki pozytywowe, skany) plakaty, afisze, ulotki, plakiety, znaczki, druki poczty internowanych, druki i czasopisma bezdebitowe, wydawnictwa książkowe, broszury, zbiory o charakterze muzealnym. Cały ten zasób jest obecnie porządkowany i przygotowywany do opracowania i archiwizacji;
- pozyskano 77 archiwalnych taśm filmowych; zbór ten został przekazany przez Prywatne Żeńskie Liceum Ogólnokształcące Sióstr Urszulanek UR. Wymaga on przeniesienia na nowoczesne nośniki obrazu i dźwięku oraz opracowania;
- przeprowadzono inwentaryzację zebranych świadectw oraz zakończono katalogowanie dotychczasowych zbiorów. Archiwum świadectw podzielono na trzy jednostki: archiwum historii mówionej, archiwum Sybiraków, archiwum przekazanych relacji. Zaprowadzono katalog dla wszystkich jednostek obejmujący: sygnaturę porządkową, imię, nazwisko,

kategorię przyporządkowania merytorycznego. Katalog jest w trakcie uzupełniania o rejestry – krótkie streszczenie relacji;

- przeprowadzono analizę rynku i rozpoczęto przygotowania do zakupu nowoczesnej bazy komputerowej do opracowania i ewidencji zbiorów, która zakupiona i wdrożona zostanie na początku 2011 r.;
- wdrożono procedury udostępniania świadectw osobom zainteresowanym. Wydzielone zostało również osobne lokum dla archiwum. Działania te zwiększyć mają komfort użytkowników archiwum. Do ich dyspozycji przygotowane są również pomoce naukowe w postaci podręcznej biblioteki oraz pomocy archiwalnych. Na miejscu dostępne będzie również stanowisko umożliwiające reprografię materiałów;
- kontynuowane są prace nad opracowaniem zbioru z kolekcji lalek i zabawek Henryka Tomaszewskiego – projekt realizowany wspólnie z Muzeum Miejskim Wrocławia;
- w okresie wrzesień–październik 2010 r. przeprowadzone zostało skontrum zbiorów fotograficznych Zbigniewa Nowaka. Część zdjęć wykorzystana została podczas tworzenia ekspozycji „Solidarny Wrocław”.

Centrum Dokumentacyjne Ośrodka prowadziło również działalność na potrzeby innych jednostek – m. in. przeprowadzone zostały kwerendy na rzecz Fundacji Kresy–Syberia tworzącej Wirtualne Muzeum Kresy–Syberia; Muzeum Łużyckiego w Zgorzelcu; Polskiej Misji Katolickiej we Francji na temat „Polacy w Sewenach” w ramach projektu „Polskie dziedzictwo we Francji” a także wielu innych podmiotów oraz osób prywatnych, dziennikarzy, studentów. Świadczy to o sporym zapotrzebowaniu naukowym na zasoby archiwum historii mówionej oraz o coraz wyższej pozycji archiwum Ośrodka w świadomości społecznej. W ramach prowadzonych prac kontynuowana była współpraca z takimi instytucjami jak: Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Dolnośląski, Instytut Pamięci Narodowej, Dział Dokumentów Życia Społecznego Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Ośrodek Dokumentacji Audiowizualnej Kurii Wrocławskiej. Nawiązano także porozumienie z Polskim Towarzystwem Historii Mówionej z Krakowa. Pracownicy – dr Jarosław Maliniak i dr Wojciech Kucharski – na początku stycznia 2011 r. zostaną członkami zwyczajnymi PTHM, a Ośrodek (jako instytucja) członkiem wspierającym.

W 2009 roku digitalizacja zdjęć z kolekcji Zbigniewa Nowaka realizowana była z udziałem środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

3. Prace nad programem Muzeum Ziem Zachodnich

Jednym ze statutowych celów Ośrodka jest przygotowanie i docelowo realizacja projektu stałej ekspozycji ukazującej miejsce i znaczenie najnowszej historii Wrocławia w dziejach Polski i Europy (nazwa robocza: „Muzeum Ziem Zachodnich”). Obecnie projekt ten jest w fazie planowania, jego kompleksowe wdrożenie możliwe będzie w chwili uzyskania docelowej lokalizacji oraz gwarancji finansowych na realizację inwestycji. Niemniej przyjęto w 2010 roku do realizacji zadania związane z pracami merytorycznymi, które są realizowane niezależnie od procesu inwestycyjnego. W tym zakresie zorganizowano międzynarodową **konferencję naukową „Muzeum Ziem Zachodnich – historia i perspektywy”**.

Konferencja odbyła się w dniach 18–19 maja 2010 r., w jej trakcie wygłoszonych zostało prawie 30 referatów obejmujących opracowania szeregu zagadnień związanych z przyszłą placówką muzealną. Referenci reprezentowali uznane placówki naukowe (w tym też zagraniczne) oraz rozmaite dyscypliny (historia, socjologia, kartografia, kulturoznawstwo, historii sztuki czy architektura). Plan konferencji wraz z listą referentów i tytułami referatów zawiera **aneks nr 2** do sprawozdania.

Ponadto w zakresie projektu odbyły się również dwa panele dyskusyjne. W ramach pierwszego z nich uczestnicy (prof. Adolf Juzwenko, prof. dr hab. Andrzej Sakson, prof. dr hab. Włodzimierz Suleja, prof. dr hab. Jan Waszkiewicz, dr Paweł Ukielski) dyskutowali nad odpowiedzią na pytanie „Czy Wrocław potrzebuje Muzeum Ziem Zachodnich?”; w drugim – „Nowoczesne muzealnictwo w Polsce” – udział wzięli: dr Tomasz Chinciński, mgr Robert Kostro, mgr Marek Mutor, mgr Jan Ołdakowski, dr Paweł Ukielski, prof. dr hab. Robert Traba. Obszerne fragmenty z drugiej dyskusji opublikowane zostały w czasopiśmie „Borussia” za rok 2010.

Zarówno konferencja, jak i panele miały za zadanie wprowadzić dyskusję na temat merytorycznych założeń Muzeum Ziem Zachodnich zarówno w środowisku naukowym jak i w obiegu społecznym. W 2011 r. planowane jest wydanie tomu pokonferencyjnego. Prace nad nim rozpoczęte zostały już w 2010 r.

Ponadto, w kontekście prac związanych z omawianym projektem, w kwartalniku „Pamięć i Przyszłość” stworzona została specjalna rubryka, na łamach której publikowane są opinie autorytetów na temat przyszłego muzeum.

4. Kwartalnik „Pamięć i Przyszłość”

Periodyk ten wydawany od połowy 2008 r. jest czasopismem interdyscyplinarnym, którego poszczególne numery dotyczą zagadnień z zakresu historii najnowszej, kultury, socjologii i demografii. W okresie sprawozdawczym zgodnie z założeniami wydano cztery kolejne numery w nakładzie 700 egzemplarzy.

Numery wydane i oddane do dystrybucji w roku sprawozdawczym to:

- „1945–1948 ZIEMIE WŁAŚNIE ODZYSKANE”, nr 1/2010(7) poświęcony pierwszym latom powojennym na ziemiach zachodnich. LUDZIE DOLNOŚLĄSKIEJ OPOZYCJI poświęcony jest opozycji demokratycznej działającej w latach '80 na Dolnym Śląsku;
- „LUDZIE DOLNOŚLĄSKIEJ OPOZYCJI”, nr 2/2010 (8) wydany z okazji 30. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność”;
- „OBCY? INNI? BLISCY. Mniejszości narodowe i etniczne na ziemiach zachodnich po 1945 r.”, nr 2/2010 (9) ukazujący różnorodność i problemy mniejszości mieszkających na ziemiach zachodnich;
- „PAMIĘĆ WYKLĘTA” nr 4/2010 (10) dotyczący działalności żołnierzy Armii Krajowej po II wojnie światowej na ziemiach zachodnich.

Redakcja kwartalnika realizowała ponadto szereg projektów towarzyszących, w tym w szczególności:

- cykl debat „**Wrocław 80/97/2010**” pod patronatem prezydenta Wrocławia – Rafała Dutkiewicza oraz dyrektora Zakładu Narodowego im. Ossolińskich – Adolfa Juzwenki realizowany wspólnie z wrocławskim klubem Teologii Politycznej. Debaty były próbą podsumowania doświadczenia wrocławskiej „Solidarności” z perspektywy 30 lat. W ramach projektu odbyły się następujące debaty:
 - a. „Opozycja po wrocławsku” – debata odbyła się 28 sierpnia 2010 r. na dziedzińcu Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. O fenomenie Wrocławia lat 80–tych dyskutowali: Marek Cichocki, Łukasz Kamiński, Piotr Maciejewski i Józef Pinior,
 - b. "SOLIDARNOŚĆ: REAKTYWACJA fizyka – metafizyka, teologia – prakseologia" – spotkanie odbyło się 5 listopada 2010 na terenie wystawy „Solidarny Wrocław”. O współczesnym

kontekście doświadczenia "Solidarności" rozmawiali: prof. Adam Chmielewski, prof. Janusz

Gawin, prof. Jan Waszkiewicz, o. Maciej Zięba OP. Dyskusji towarzyszyła prezentacja etiud z cyklu "Solidarność, Solidarność": "Tablica", reż. Filip Bajon, "Krajobraz", reż. Robert Gliński, "Sushi", reż. Juliusz Machulski,

- c. „SOLIDARNOŚĆ W MIEŚCIE PRYWATNEGO SUKCESU. Interesy – wartości” – spotkanie odbyło się 11 grudnia 2010 r. w Dolnośląskim Centrum Fotografii "Domek Romański". O solidarności w mieście prywatnego sukcesu rozmawiali: Paweł Łączkowski (Teologia

Polityczna) Janiśław Muszyński (Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze) Jarosław Obremski (wiceprezydent Wrocławia) Aleksander Ziolo (Warsztaty Analiz Socjologicznych);

- debata „Czy da się wymyślić własną tradycję? Wrocławianie w poszukiwaniu tożsamości”, która odbyła się w ramach projektu Habeas Lounge 27 marca w InfoPunkcie Nadodrze we Wrocławiu. W dyskusji udział wzięli: Andrzej Kofluk (Inicjatywa „Tak dla Pileckiego”), Paweł Kubicki (Uniwersytet Jagielloński), Marek Mutor (Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”) oraz Tomasz Sielicki (Towarzystwo Upiększania Miasta Wrocławia). Rozmowę moderowała Katarzyna Uczkiewicz-Styś – redaktor naczelna kwartalnika „Pamięć i Przyszłość”;
- kwartalnik kontynuuje prowadzenie bloga, w publicystycznym serwisie Salon 24 oraz w portalu społecznościowym dolnoślązacy.pl, w którym m.in. publikowane są wybrane artykuły numerów archiwalnych.

5. Projekty dotyczące postaci kardynała Bolesława Kominka

Od ponad dwóch lat Ośrodek do kręgu swych podstawowych zadań dołączył popularyzację wiedzy na temat orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich oraz działalności jego twórcy – kardynała Bolesława Kominka. W roku sprawozdawczym zrealizowano w tym zakresie następujące zadania:

- zorganizowano trzy panele dyskusyjne dotyczące znaczenia orędzia i działalności kardynała:
 - „Wokół orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 r.” – dyskusja traktująca o działalności kardynała Bolesława Kominka. W panelu udział wzięli: prof. Grzegorz Strauchold z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, Dariusz Misiejuk – historyk z wrocławskiego oddziału Instytutu Pamięi Narodowej, Marek Mutor – dyrektor

Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” oraz dr Wojciech Kucharski z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego i Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”. W czasie spotkania odbyła się również promocja książki wydanej przez Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”: „Wokół orędzia. Kardynał Bolesław Kominek prekursor pojednania polsko-niemieckiego” oraz wyświetlony zostały unikatowy materiał archiwalny – wywiad na temat orędzia, którego udzielił abp Bolesław Kominek Hansjakobowi Stehle – zarejestrowany przez niemiecką telewizję ARD w 1966 r. Panel odbył się 11 marca 2010 r. w siedzibie KIK-u w Warszawie;

– panel o tym samym tytule odbył się 12 kwietnia 2010 r. we wrocławskim oddziale Klubu Inteligencji Katolickiej;

– debata „Rola Kościoła w europejskim pojednaniu” zorganizowana z okazji 45. rocznicy podpisania „Orędzia Biskupów Polskich do ich Niemieckich Braci w Chrystusowym Urzędzie Pastorskim”. Odbyła się 18 listopada 2010 r. w refektarzu Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. W dyskusji udział wzięli: abp Marian Gołębiewski, Winfried Lipscher, prof. Kazimierz Czapliński oraz Marek Mutor. Słowem wstępnym podzielił się z zebranymi ks. prof. Jan Krucina, dyskusję moderował dr Wojciech Kucharski;

- kontynuowano inicjowanie aktywności społecznej z okazji rocznic związanych z kardynałem Kominkiem. W ramach tych działań z okazji 36. rocznicy śmierci Bolesława Kominka 10 marca 2010 roku oraz w 45. rocznicę podpisania Orędzia, 18 listopada 2010 r., pod pomnikiem kardynała na Wyspie Piasek zostały złożone kwiaty oraz zorganizowano okolicznościowe spotkania. Na uroczystości te przybyło liczne grono Wrocławian oraz przedstawiciele wielu instytucji i lokalnych organizacji;
- pozyskano materiały archiwalne – cyfrowe zapisy ponad 100 fotografii dokumentujących życie prywatne kardynała Kominka. Zdjęcia te trafiły do zbiorów Ośrodka i wykorzystywane będą do statutowych działań instytucji. Rozpoczęte zostały także prace mające na celu uzupełnienie filmu „Kapłan pojednania” wyprodukowanego przez Ośrodek w 2008 r. o nowe materiały dokumentalne pozyskane od niemieckiej telewizji ARD;
- kontynuowano prowadzenie i uzupełnianie o nowe informacje strony internetowej www.kardynalkominek.pl;
- ponadto Ośrodek współuczestniczył również w spotkaniach i uroczystościach związanych z Orędzem i kardynałem Kominkiem takich jak na przykład konferencja "Barwy pojednania" zorganizowana z okazji 45. rocznicy wystosowania pojednawczego listu biskupów polskich do biskupów niemieckich przez Instytut Europy Środkowej pod patronatem Tadeusza Mazowieckiego oraz Uniwersytet Wrocławski; ceremonia nadania Szkole Podstawowej nr 1

w Kątach Wrocławskich imienia Kardynała Bolesława Kominka (17 września 2010 r.) czy nagrania audycji i programów poświęconych kardynałowi.

6. Wystawa „Tramwaj Wolności”

Ekspozycje dotyczące tematyki walki o wolność prezentowane w dwóch tramwajach kursowych to projekt współrealizowany od 2008 r. wspólnie z Zarządem Regionu NSZZ „Solidarność” oraz wrocławskim MPK. W okresie sprawozdawczym zrealizowano dwie kolejne wystawy:

- „Katyń 1940” – prezentowana w kwietniu i maju 2010 r. przypominała o zbrodni popełnionej przez funkcjonariuszy władz radzieckich na kilkunastu tysiącach oficerach Wojska Polskiego, Korpusu Ochrony Pogranicza i funkcjonariuszy Policji Państwowej więzionych w obozach w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie;
- „Znaczkami opozycji” – pojawiła się w tramwajach we wrześniu 2010 r. ukazując zbiór znaczków podziemnej poczty opozycyjnej; ekspozycja tematycznie była związana z wystawą „Solidarny Wrocław”.

Sponsorzy i partnerzy:

7. Konkurs „Świadectwa historyczne”

Konkurs ten wchodzi w skład pakietu projektów edukacyjnych Ośrodka. Ma charakter międzywojewódzki i skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych (kategorie: praca indywidualna ucznia gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej). Zadaniem uczestników konkursu jest przeprowadzenie i opracowanie wywiadu z osobami, które uczestniczyły w ważnych wydarzeniach historycznych. Zgodnie z założeniami planu rocznego w 2010 r. (w czerwcu) została rozstrzygnięta III edycja konkursu: „Od Sierpnia ’80 do Czerwca ’89 – zniechęcenie i bunt społeczeństwa. Świadectwa historyczne 1980–1989”, w której udział wzięło 120 uczniów (uroczystość rozdania nagród odbyła się we wrześniu na terenie wystawy „Solidarny Wrocław”), a na początku roku szkolnego 2010/2011 (we wrześniu 2010 r.) ogłoszono kolejną edycję: „Bohaterowie mojej miejscowości. Świadectwa historyczne 1945–2010), której wyniki poznamy w czerwcu 2011 r.

Konkurs cieszy się niezmiennie od trzech lat dużą popularnością wśród uczniów, których prace charakteryzują się wysokim poziomem merytorycznym oraz ciekawym wykonaniem także od strony technicznej. Jurorami są m.in. historycy Uniwersytetu Wrocławskiego, którzy podkreślają wysoki poziom konkursu. Zwycięzcy otrzymują notebooki oraz dodatkowe punkty przy rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych. Partnerem projektu oraz sponsorem nagrody głównej w kategorii praca

indywidualna uczenia szkoły ponadgimnazjalnej jest firma Vulcan. Zarządzanie Oświatą. Przyznanie punktów rekrutacyjnych możliwe jest dzięki współpracy z Dolnośląskim Kuratorium Oświaty.

Sponsor:

8. Historyczne gry miejskie

Gry fabularne skierowane do młodzieży szkolnej organizowane są przez Ośrodek od 2008 r. W roku sprawozdawczym zrealizowane zostały kolejne dwa tego typu projekty:

- „Młodzi w opozycji – Międzyszkolny Komitet Oporu” – gra odbyła się 23 kwietnia na terenie wrocławskiego Starego Miasta. Udział w niej wzięło prawie 120 uczniów (17 drużyn) z 12 szkół. Uczestnicy wcielali się w role swych rówieśników, którzy w latach '80 zorganizowani w Międzyszkolnym Komitecie Oporu walczyli o prawa młodzieży i uczniów. Ówczesni działacze również wzięli udział w grze – współorganizowali ten projekt a także pełnili role łączników m.in. przygotowali wystrój i sprzęt podziemnej drukarni. Rozstrzygnięcie gry oraz uroczystość rozdania nagród połączona ze spotkaniem uczestników z prawdziwymi działaczami MKO odbyły się tego samego dnia. Zwyciężyła drużyna z XIII LO we Wrocławiu;
- „Solidarny Wrocław” – w związku z rocznicą powstania „Solidarności” oraz możliwością przeprowadzenia ciekawej gry na zamkniętym terenie, jakim była hala wystawy „Solidarny Wrocław”, odstąpiono od wcześniejszych założeń, by druga gra realizowana w 2010 r.

dotyczyła okresu 1945–1947, na rzecz lat '80 i tematu dolnośląskiej opozycji. Projekt zrealizowany został 25 października. Do udziału w nim zgłosiło się 50 uczniów (w tej grze wyjątkowo rekrutowano nie drużyny lecz graczy indywidualnych). Wędrując po wystawowej ulicy i zaaranżowanych

pomieszczeniach – takich jak sala sądowa, kino, czy fabryka, gracze musieli odnajdywać kolejnych łączników, wykonywać przekazywane przez nich zadania, jednocześnie rozwiązując zadania dotyczące historii wrocławskiej opozycji. Najwyższa suma punktów uzyskanych za poprawne odpowiedzi oraz odnalezienie wszystkich łączników gwarantowała zwycięstwo.

9. Publikacja z konspektami lekcji „Historia powojenna Dolnego Śląska”

Książka zawierająca dziesięć konspektów lekcji uzupełniona płytą DVD, na której zawarte są zdjęcia, filmy, plakaty oraz inne pomoce dydaktyczne wydana została w 2009 r. W okresie

sprawozdawczym przeprowadzono jej promocję i kolportaż. W swym założeniu materiał ten miał stanowić pomoc dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w przygotowaniu ciekawych lekcji, których tematy zwykle nie pojawiają się w podręcznikach historii lub WOS-u, a dotyczą zagadnień z zakresu powojennej historii Wrocławia i Dolnego Śląska. Publikacja przygotowana została przez czynnego pedagoga – dr. Adama Franiuka, a przedstawione lekcje przystosowane są do różnych poziomów wiedzy uczniów.

Zgodnie z założeniami w marcu 2010 roku we współpracy z Kolegium Nauczycielskim im. Grzegorza Piramowicza we Wrocławiu odbyła się promocja książki połączona z dyskusją na temat roli historii regionu w nauczaniu historii. W rozmowie udział wzięli autor publikacji – dr Adam Franiuk, a także prof. Grażyna Pańko oraz prof. Joanna Wojdon – dydaktycy historii z Uniwersytetu Wrocławskiego.

Cały nakład publikacji (300 sztuk) jest bezpłatnie przekazywany nauczycielom. Część trafiła do rąk pedagogów przybyłych na promocję książki. Kolejne egzemplarze są sukcesywnie dystrybuowane, np. trafiły do uczestników konferencji dydaktycznej zorganizowanej przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Opolu.

10. „Pociąg do historii”

Podróżująca wystawa „Pociąg do historii” ulokowana w wagonach kolejowych opowiada o powojennych dziejach ziem zachodnich. Dwie edycje wystawy miały miejsce w latach 2007–2008 gromadząc duże zainteresowanie mieszkańców odwiedzanych miejscowości. Ze względu na problemy techniczne oraz brak możliwości finansowych zakupu zajmowanych przez wystawę wagonów od roku 2009 nie była ona eksploatowana. W roku sprawozdawczym zaplanowano projekt polegający na zakupie wagonów stanowiących infrastrukturę wystawy, zabezpieczeniu obiektów i środków technicznych oraz przygotowaniu planu modernizacji

i udostępnienia ekspozycji w latach kolejnych. W związku z tym w 2010 r. wykonane zostały następujące zadania:

- zakupiono wagony stanowiące infrastrukturę wystawy
- zabezpieczono infrastrukturę wystawy oraz obiekty i środki techniczne – zadanie jest realizowane dzięki współpracy z przedsiębiorstwem OdraTrans, które zapewnia postój wagonów,

- ubezpieczono ekspozycję;
- rozpoczęto prace koncepcyjne nad renowacją i modernizacją ekspozycji;
- zakupiono prezentery multimedialne oraz rzutniki mające wejść w skład zmodernizowanej wystawy – realizacja tego zadania możliwa była dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Dziedzictwo kulturowe/Wspieranie działań muzealnych.

Zrealizowano z udziałem środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

11. „Rzeka–Miasto–Ludzie”

Ekspozycja ta prezentuje historię i znaczenie rzeki Odry w rozwoju Wrocławia. Główna część wystawy ulokowana jest na zabytkowej barce „Złota kaczka”. W roku sprawozdawczym ekspozycja prezentowana była dwukrotnie: 15 maja podczas „Nocy Muzeum” (przy bulwarze Xawerego Dunikowskiego we Wrocławiu) oraz 9–11 lipca podczas szczecińskich „Dni Odry”, co zostało zrealizowane dzięki współpracy z organizatorami imprezy oraz sfinansowaniu rejsu wystawy przez miasto Szczecin.

Ponadto w okresie sprawozdawczym zabezpieczono infrastrukturę wystawy – zgodnie z założeniami programu.

12. Program stypendialny

Dzięki konkursowi „Stypendium dla młodego naukowca” skierowanemu do doktorantów kierunków humanistycznych fundowane są półroczne stypendia dla osób zajmujących się w badaniach naukowych tematyką związaną z pracami Ośrodka. W roku sprawozdawczym zakończono II edycję konkursu oraz ogłoszono kolejną III edycję, która będzie zamknięta w 2011 roku.

13. Konferencja „Nazwa dokumentem przeszłości regionu. Z problematyki onomastyki śląskiej”

W dniach od 11 do 13 czerwca 2010 r. w ramach V Spotkań Dolnośląskich w Jeleniej Górze (Jagniątków) odbyła się konferencja naukowa zorganizowana wspólnie przez Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Ośrodek "Pamięć i Przyszłość" oraz Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze. Spotkanie to miało charakter specjalistycznego seminarium. Materiały pokonferencyjne zostały zredagowane przez pracowników Instytutu Historycznego – prof. Grzegorza Straucholda i dr Joannę Nowosielską-Sobel oraz dr. Wojciecha Kucharskiego z Ośrodka, i wydane wspólnie przez Instytut Historyczny UWr. i Ośrodek. w grudniu 2010 r.

14. Inne projekty zrealizowane we współpracy z partnerami zewnętrznymi

- projekt upamiętniający wkład żołnierzy Armii Krajowej w zagospodarowanie ziem zachodnich. Zadanie to współrealizowane było przez Ośrodek na zaproszenie Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej oraz Centrum Informacji i Rozwoju Społecznego. W ramach projektu Ośrodek przeprowadził szereg szkoleń dla wolontariuszy zbierających relacje żołnierzy AK, współuczestniczył w organizacji oraz brał czynny udział w konferencji popularnonaukowej "Nie tylko walka... Żołnierze Armii Krajowej w powojennym Wrocławiu i na Dolnym Śląsku", która odbyła się 19 października 2010 r. oraz podjął się redakcji i wydania tomu pokonferencyjnego, co zostało zrealizowane w okresie wrzesień–grudzień 2010 r. Obecnie tom jest drukowany;
- przegląd filmów „Filmowe Kadry Wrocławia” zrealizowany we współpracy z Młodzieżowym Domem Kultury im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu. Odbył się w dniach 26–28 listopada. W repertuarze znalazły się filmy dotyczące Wrocławia m.in. dwudziestominutowy blok wrocławskich wątków z kilkunastu wydań Polskiej Kroniki Filmowej z lat 1945–1965 czy jeden z najstarszych dokumentów o Wrocławiu (1948r.) będący reportażem z Wystawy Ziem Odzyskanych;
- kontynuacja projektu „Jan Paweł II we Wrocławiu” mającego na celu przypomnienie i udokumentowanie wizyt papieża we Wrocławiu i silnej więzi, jaka łączyła go z miastem. W 2010 r. zrealizowany został konkurs dla szkół „Jan Paweł II we Wrocławiu” oraz ponowna ekspozycja wystawy o tym tytule – tym razem na wrocławskim Rynku. Projekt był elementem obchodów 5. rocznicy śmierci Jana Pawła II;
- Ośrodek przystąpił do współpracy z realizatorami filmu „Za to że żyjemy. Punk z Wrocka” dotyczącego wrocławskiego środowiska muzyki niezależnej lat '80. Równocześnie Ośrodek uczestniczył w działaniach promocyjnych związanych z rozpoczęciem zdjęć do filmu fabularnego „80 milionów” w reżyserii Waldemara Krzystka. Oba projekty związane były tematycznie z wystawą „Solidarny Wrocław”.

15. Aneks nr 1 – Kalendarium

12 stycznia – posiedzenie Rady Programowej Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”

20 stycznia – msza święta w intencji Świadków Historii i przyjaciół Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”

10 lutego – złożenie kwiatów przy Pomniku Zesłańców Sybiru na Skwerze Sybiraków z okazji 70. rocznicy masowej deportacji ludności polskiej do Związku Radzieckiego

19 lutego – szkolenie przeprowadzone dla wolontariuszy biorących udział w projekcie zbierania relacji Świadków Historii – byłych żołnierzy AK

5 marca – udostępnienie Centrum Dokumentacyjnego przy ul. Piaskowej 13 we Wrocławiu

8 marca – szkolenie dla wolontariuszy przeprowadzone dla Szkoły Podstawowej nr 12, będące przygotowaniem uczniów do konkursu „Opowiem Ci o wolnej Polsce”

9 marca – udział przedstawicieli Ośrodka w audycji „Prekursor Pojednania” (dotyczącej kardynała Kominka) na antenie Radia Rodzina będzie można wysłuchać audycji

9 marca – szkolenie dla studentów historii sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego z metod korzystania z zasobów Centrum Dokumentacyjnego

10 marca – złożenie kwiatów pod pomnikiem kardynała Kominka z okazji 36. rocznicy śmierci

11 marca – panel dyskusyjny oraz promocja książki: „Wokół orędzia. Kardynał Bolesław Kominek prekursor pojednania polsko-niemieckiego” w siedzibie KIK w Warszawie

25 marca – debata „Czy da się wymyślić własną tradycję? Wrocławianie w poszukiwaniu tożsamości”, zorganizowana w ramach projektu Habes Lounge, z udziałem dyrektora Ośrodka i prowadzona przez redaktor kwartalnika „Pamięć i Przyszłość”

29 marca – promocja publikacji z konspektami lekcji „Historia powojenna Dolnego Śląska” połączona z dyskusją na temat roli historii regionu w nauczaniu historii

26 marca – udział w 8. seminarium Miejsca Pamięci w Krzyżowej

27 marca – otwarcie wystawy „Do Wrocławia przybywałem wiele razy”

27 marca – „Tramwaj Wolności”: „Katyń ’40”

30 marca – dystrybucja numeru kwartalnika "Pamięć i Przyszłość": „1945–48 Ziemie właśnie odzyskane”

12 kwietnia – panel dyskusyjny „Wokół orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 r.” w siedzibie wrocławskiego KIK-u

19 kwietnia – szkolenie przeznaczone dla nauczycieli zainteresowanych historią Armii Krajowej

19 kwietnia – uroczyste rozdanie nagród w konkursie „Jan Paweł II we Wrocławiu”

23 kwietnia – historyczna gra miejska „Młodzi w opozycji – Międzyszkolny Komitet Oporu”

15 maja – otwarcie wystawy „Rzeka–Miasto–Ludzie” w ramach Nocy Muzeów

18–19 maja – konferencja „Muzeum Ziem Zachodnich – historia i perspektywy”

2 czerwca – udział w debacie ze studentami Uniwersytetu Wrocławskiego dotyczącej projektu Muzeum Ziem Zachodnich w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego

11–13 czerwca – współorganizacja konferencji naukowej „Nazwa dokumentem przeszłości regionu. Z problematyki onomastyki śląskiej” w Jagniątkowie

9–11 lipca – otwarcie wystawy "Rzeka-Miasto-Ludzie" w Szczecinie w ramach obchodów "Dni Odry"

26 lipca – dystrybucja numeru kwartalnika "Pamięć i Przyszłość": "Ludzie Dolnośląskiej Opozycji"

8 sierpnia – uruchomienie serwisu internetowego PRW Historia

28 sierpnia – otwarcie wystawy „Solidarny Wrocław”

28 sierpnia – pierwsza z cyklu debat „Wrocław 80/97/2010”: „Opozycja po wrocławsku”

10–12 września – wieczór filmowy w kinie „Wolność”

17 września – uroczystość nadania Szkole Podstawowej nr 1 w Kątach Wrocławskich imienia kardynała Bolesława Kominka

17–19 września – wieczór filmowy w kinie „Wolność”

19 września – uroczystość rozdania nagród laureatom konkursu plastycznego „30 lat *Solidarności*” oraz historycznego „Od Sierpnia '80 do Czerwca '89 – zniechęcenie i bunt społeczeństwa. Świadectwa historyczne 1980–1989”

21–23 września – udział w konferencji naukowej „Edukacja-Kultura-Społeczeństwo” zorganizowanej na Zamku Czocho przez Zakład Dydaktyki w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego i Ośrodek Kultury „Wzgórze Zamkowe” w Lubinie

22 września – wizyta Dalajlamy XIV na wystawie „Solidarny Wrocław”

24–26 września – wieczór filmowy w kinie „Wolność”

29 września – ogłoszenie IV edycji konkursu „Świadectwa historyczne”: „Bohaterowie mojej miejscowości 1945–2010”

1–3 października – wieczór filmowy w kinie „Wolność”

4 października – ogłoszenie III edycji konkursu „Stypendium dla młodego naukowca”

8–10 października – wieczór filmowy w kinie „Wolność”

16–17 października – wieczór filmowy w kinie „Wolność”

18 października – uczestnictwo w konferencji „Barwy pojednania”

19 października – konferencja „Nie tylko walka... Żołnierze Armii Krajowej w powojennym Wrocławiu i na Dolnym Śląsku”

23–24 października – wieczór filmowy w kinie „Wolność”

25 października – miejska gra historyczna „Solidarny Wrocław”

5 listopada – druga z cyklu debat „Wrocław 80/97/2010”: „SOLIDARNOŚĆ: REAKTYWACJA fizyka – metafizyka, teologia – prakseologia”

8 listopada – dystrybucja numeru kwartalnika „Pamięć i Przyszłość”: „OBCY? INNI? BLISCY. Mniejszości narodowe i etniczne na ziemiach zachodnich”

11 listopada – Solidarny Wrocław w TVP (reż. Mirosław Jasiński, OPIP 2010)

17 listopada – udział w konferencji dydaktyków historii zorganizowanej przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Opolu

18 listopada – debata „Rola Kościoła w europejskim pojednaniu”

18 listopada – złożenie kwiatów pod pomnikiem kardynała Bolesława Kominka z okazji 45. rocznicy wystosowania orędzia

28 listopada – zamknięcie wystawy „Solidarny Wrocław”

26–28 listopada – przegląd filmów „Filmowe Kadry Wrocławia”

1 grudnia – konferencja prasowa podsumowująca wystawę „Solidarny Wrocław” oraz odznaczenie orderem „Zawsze Solidarni” Władysława Frasyniuka na terenie ekspozycji

11 grudnia – trzecia z cyklu debat „Wrocław 80/97/2010”: „Solidarność w mieście prywatnego sukcesu. Interesy – wartości”

17 grudnia – ogłoszenie wyników konkursu „Stypendium dla młodego naukowca”

20 grudnia – uruchomienie serwisu internetowego dokumentującego wystawę „Solidarny Wrocław”

16. Aneks nr 2 – Publikacje pracowników

Kucharski Wojciech, *Patrocinia kościołów wrocławskich jako źródło do badań przemian kulturowych na Dolnym Śląsku po 1945 r.*, [w:] *Nazwa dokumentem przeszłości regionu: tom poświęcony Wielkiemu Profesorowi Stanisławowi Rospondowi*, red. J. Nowosielska-Sobel, G. Strauchold, W. Kucharski, Wrocław 2010, s. 411–425

W. Kucharski, *Historia mówiona – uwagi metodologiczne na marginesie programu zbierania relacji żołnierzy Armii Krajowej we Wrocławiu*, [w:] *Nie tylko walka... Żołnierze Armii Krajowej w powojennym Wrocławiu i na Dolnym Śląsku*, red. G. Kowal, W. Kucharski, J. Maliniak, G. Strauchold, Wrocław 2010, s. 81–88

Kucharski Wojciech, *Historia relikwii błogosławionego Czesława – od pochówku do pierwszej translacji*, „*Wratislavia Antiqua*”, t. 12 (2010), (Średniowieczne i nowożytne nekropole Wrocławia, cz. 1), s. 231–239.

Kucharski Wojciech, *Wpływ beatyfikacji na kult liturgiczny bł. Czesława w klasztorze i w diecezji wrocławskiej*, [w:] *Klasztor w kościele średniowiecznym i nowożytnym*, red. M. Derwich, A. Pobóg-Lenartowicz, (Opera ad historia monasticam spectantia, Series I: Colloquia 7), Wrocław-Opole-Warszawa 2010, s. 441–449.

Kucharski Wojciech, *Ziemie Zachodnie w piśmiennictwie kardynała Bolesława Kominka*, [w:] *Muzeum Ziem Zachodnich – historia i perspektywy*, red. W. Kucharski, G. Strauchold, Wrocław [w druku].

Kucharski Wojciech, *Miejska gra historyczna jako narzędzie w nauczaniu historii – na podstawie projektów Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”*, [w:] *Edukacja, Kultura, Społeczeństwo*, [w druku].

Kucharski Wojciech, Sroka Piotr, rec. *Śląsk w czasie i przestrzeni*, red. J. Nowosielska-Sobel, G. Strauchold, Wrocław 2009, „*Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*”, R. LXV (2010), nr 4, s. 702–707
Maliniak Jarosław, *Działalność Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu*, [w:] *Edukacja, Kultura, Społeczeństwo*, [w druku]

Maliniak Jarosław, *Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” – wrocławska instytucja kultury*, „*Rocznik Wrocławski*”, T.12, R. 2010.

Mutor Marek, *Nazewnictwo ulic i placów Wrocławia po 1989 r.*, [w:] *Nazwa dokumentem przeszłości regionu: tom poświęcony Wielkiemu Profesorowi Stanisławowi Rospondowi*, red. J. Nowosielska-Sobel, G. Strauchold, W. Kucharski, Wrocław 2010, s. 301–317.

Mutor Marek, *Wystawa „Solidarny Wrocław”*, „*Rocznik Wrocławski*”, T.12, R. 2010.

Nie tylko walka... Żołnierze Armii Krajowej w powojennym Wrocławiu i na Dolnym Śląsku, red. G. Kowal, W. Kucharski, J. Maliniak, G. Strauchold, Wrocław 2010.

Rusnak Aleksandra, *Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. "Kardynał Bolesław Kominek – prekursor pojednania polsko-niemieckiego"*, Wrocław, 4 XII 2008 r., „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, R. 64, nr 1 (2009), s. 113–114.

Solidarny Wrocław, red. W. Kucharski, J. Maliniak, Wrocław 2010.

Uczkiewicz Katarzyna, *Ziemie zachodnie jako semiosfera*, [w:] *Muzeum Ziem Zachodnich – historia i perspektywy*, red. W. Kucharski, G. Strauchold, Wrocław [w druku].

Uczkiewicz Katarzyna, *Pogodziłem się z Wrocławiem – wywiad z prof. M. Czaplińskim*, „Pamięć i Przyszłość”, nr 7 (1/2010), s. 17–29.

Uczkiewicz Katarzyna, *Historia miejsc, historia ludzi – wywiady z prof. K Kawalcem i prof. K. Ruchniewiczem*, „Pamięć i Przyszłość”, nr 8 (2/2010), s. 68.

Uczkiewicz Katarzyna, *Ziemie zachodnie z perspektywy europejskiej – wywiad z K.M. Ujazdowskim*, „Pamięć i Przyszłość”, nr 9 (3/2010), s. 63–70.

Uczkiewicz Katarzyna, *... to jest fascynująca historia – wywiady z P. Kowalem i J. Protasiewiczem*, „Pamięć i Przyszłość”, nr 10 (4/2010), s. 67–70.